

ԿԱՐԾԻՔ

ՄԱՐԻ ԵՂԻԱՅԻ ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ «ՀՈՒԶԱԿԱՆ ԻՆՏԵԼԵԿՏԻ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ

ԿԱՐԾՐԱՏԻՊԵՐԻ ՀԱՄԱՀԱՐԱԲԵՐԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ

ԿՈԼԵԿՏԻՎՈՒՄ» ԹԵՄԱՅՈՎ

ԺԹ.00.03 «ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ» ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՄՔ

ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԹԵԿՆԱԾՈՒԻ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՏԻճԱՆԻ

ՀԱՅՅՄԱՆ ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ

Հասարակական կյանքի ներգրավմանը կրթության ոլորտում ժամանակի ընթացքում նպաստավոր պայմաններ է ստեղծում բազմաթիվ կարծրատիպերի ձևավորման համար։ Մի կողմից դպրոցը ձգտում է առաջարկել գաղափարների, նորի ներդրմանը, մյուս կողմից՝ ուսուցման, դաստիարակության գործընթացը որոշ դեպքերում հանդիսանում է հանդուրժողականության կոմֆորմիզմի, հաշտվողականության, միջավայր, որում նշանակալի դեր են խաղում ուսուցիչների անձնային հատկանիշները, դպրոցի ավանդույթները, փորձարկված էթիկետի, վարքի ձևերը։ Կրթության ոլորտում ներդրվող տեխնիկական միջոցների, ծրագրերի բովանդակության ու դասավանդման մեթոդների փոփոխություններն ու ժամանակակից գարգացումները սովորողների և սովորեցնողների միջև առաջացնում են տեսանելի ու միջնորդավորված, հակասություններ, քողարկված տրամադրություններ ու դիրքորոշումներ։ Դեռ ավելին, ժամանակի ընթացքում ուսուցիչների անհատական վարքագծում, սովորողների հետ կառուցվող հարաբերություններում ձևավորվում են խնդիրներ, որոնց հավանական գարգացումների կանխատեսումներն ու լուծումները դժվարացնում են առաջնահերթ խնդիրների լուծման գործընթացը։ Վերջին տասնամյակներում կրթական ոլորտում բարեփոխումների անվան տակ հաճախ չտեղայնացված տեխնոլոգիաների ու մեթոդարանական փաթեթների ներդրումը հանգեցրեց կրթության ոլորտում բազմաթիվ հակասությունների։ Կրթական ոլորտում արված բազմաթիվ հետազոտություններ վկայում են կրթական միջավայրում դիտարկվող հուզական կապերի աստիճանական թուլացման, առանձին դեպքերում նաև դրանց մարող գործընթացների, անձի միայնակության, հոգեբանական օտարացման (դեպրիվացիա) երևույթների առաջացման մասին։

Աշխատության բովանդակությունը բացահայտում է հուզական ինտելեկտի, էմպատիկ կարողությունների և սոցիալական վերաբերմունքների փոխապակցվածությունը մանկավարժական միջավայրում: Հետազոտության գաղափարական հիմքում ընկած է հումանիստական մտածողություն՝ մարդու ներաշխարիք, հուզական ինքնազիտակցությունը և բարոյահոգեբանական պատասխանատվությունը դիտարկելով որպես մասնագիտական գործունեության կենտրոնական արժեքներ: Այս իմաստով հուզական ինտելեկտը մեկնարանվում է ոչ միայն հոգեբանական հմտությունների ամբողջություն, այլև բարոյահոգեբանական հասունության և արժեքային գիտակցության ցուցանիշ: Բացի այդ, աշխատանքը ենթադրում է սոցիալական կառուցվածքայնության և մշակութային բազմազանության փիլիսոփայություն. այն փաստում է, որ կարծրատիպերը և հանդուրժողականության ձևերը պայմանավորված են տվյալ համայնքի մշակութային, պատմական և սոցիալական առանձնահատկություններով: Այս մոտեցումը հատկապես կարևոր է լիբանանահայ միջավայրի ուսումնասիրության մեջ, որտեղ կրթական արժեքները միահյուսված են ինքնության պահպանման և համայնքային համերաշխության գաղափարների հետ:

Այս իմաստով աշխատանքում հանդիպում ենք փիլիսոփայական շեշտադրումների՝ տեսնելով, որ ուսումնասիրվող երևոյթներն ունեն ոչ միայն հոգեբանական, այլև էթիկական և արժեքային խորություն, ինչն ուժեղացնում է աշխատանքի գիտական ամբողջականությունը և ներդաշնակությունը ժամանակակից կրթության փիլիսոփայության մոտեցումների հետ:

Այս տեսանկյունից Մարի Ղազարեանի «Հուզական ինտելեկտի և սոցիալական կարծրատիպերի համահարաբերակցությունը մանկավարժական կոլեկտիվում» վերտառությամբ ԺԹ.00.03 «Սոցիալական հոգեբանություն» մասնագիտությամբ հոգեբանական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման թեզը գիտական հետաքրքրություն է ներկայացնում և պահանջված հետազոտություն է:

Ատենախոսությունը լիբանանյան հայ իրականության մեջ առաջին աշխատանքն է, որն ուսումնասիրում է մանկավարժական կոլեկտիվում դրսևորվող հուզական ինտելեկտի և սոցիալական կարծրատիպերի համահարաբերակցությունը: Աշխատանքում վեր են

համար սոցիալական կարծրատիպերի և հուզական ինտելեկտի համահարաբերակցությունն ու փոխկապվածությունը, ինչպես նաև արձանագրվել և բացատրվել են հուզական ինտելեկտի բարձր արտահայտվածության ազդեցության ներքո սոցիալական կարծրատիպերի նվազ դրսնորումները:

Ատենախոսը հանգել է այն եզրակացության, որ մանկավարժների մոտ հուզական ինտելեկտի բարձր արտահայտվածությունն ազդում է սոցիալական կարծրատիպերի թույլ դրսնորման վրա: Երկար դասավանդած և մեծ փորձ ունեցող ուսուցիչներն ունեն ամենաքիչ հանդուժողականությունը մյուսների նկատմամբ և ամենացածր կարեկցանքի մակարդակը: <Ետևաբար, այն ուսուցիչները, ովքեր աչքի են ընկնում ամենացածր սոցիալական հմտություններով, ցույց են տալիս ամենացածր հանդուժողականությունն այլոց նկատմամբ՝ կախված սեռից, մասնագիտությունից կամ տարիքից:

Ատենախոսության դրական կողմերին և արժանիքներին անդրադառնալուց հետո, նշենք նաև որոշ դիտարկումներ, որոնց վերաբերյալ կարևորում ենք ատենախոսի կարծիքն ու մեկնաբանությունները.

1. Ատենախոսության գրավոր խոսքն առանձին ձևակերպումներում խրթին է: Որոշ մտքեր քողարկված են մասնագիտական տերմիններով, որոնք պատշաճ կերպով չեն արտացոլում այդ դատողությունների քովանդակությունն ու էությունը: Ուստի, նպատակահարմար է ավելի պարզ ու միանշանակ ներկայացնել այն:

2. Աշխատանքն առավել շահեկան կլիներ, եթե հեղինակը բացահայտեր և մանրամասն ներկայացներ այն սոցիալական կարծրատիպերը, որոնք տիրապետում են լիբանանահայերի շրջանում:

3. Ատենախոսության մեջ հղումները պատշաճ են, բայց ցանկալի է հղումների մեջ հստակ նշել այն էջերը, որտեղից մեջբերումները վերցված են:

4. Աշխատանքը կշահեր, եթե հավաքագրված արդյունքները համեմատվեին ստուգիչ խմբի տվյալների հետ:

Նշված թերություններն, անշուշտ, չեն ազդում ատենախոսության գիտական որակի վրա: Ատենախոսությունն ամբողջական, ավարտուն, գիտական նորույթ պարունակող

հետազոտություն է: Այն իր բովանդակությամբ և և ձևակերպումներով համապատասխանում է ԲԳԿԳ-ի գիտական աստիճանաշնորհման կանոնակարգի 7-րդ կետի պահանջներին, իսկ հեղինակը՝ Մարի Եղիայի Ղազարեանն արժանի է հոգեբանական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի շնորհմանը՝ ԺՇ.00.03 Սոցիալական հոգեբանություն մասնագիտությամբ:

Պաշտոնական ընդդիմախոս՝

Հոգեբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Ա. Աղքարյան

Հոգեբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

**Ս. Սեղրակյանի ստորագրությունը հաստատում եմ՝
գիտ. քարտուղար, բժ.գ.դ.**

Ժ. Աղք

Ժ. Բաբայան

